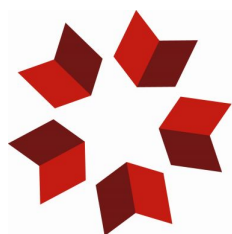

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/37508,Spotkanie-Sieci-Instytucji-Archiwalnych-Zajmujacych-sie-Aktami-Tajnych-Sluzb-Kra.html>
26.04.2024, 04:38

Spotkanie Sieci Instytucji Archiwalnych Zajmujących się Aktami Tajnych Służb - Kraków, 29-30 listopada 2016

O zasobach baz danych komunistycznych organów bezpieczeństwa i możliwości ich wykorzystania dyskutowali uczestnicy międzynarodowej konferencji Europejskiej Sieci Instytucji Archiwalnych Zajmujących się Aktami Tajnych Służb, trwającej od 29 do 30 listopada w Krakowie. Jednym z organizatorów spotkania jest Instytut Pamięci Narodowej, który w tym roku przewodniczy Sieci.

EUROPEAN NETWORK
OF OFFICIAL AUTHORITIES
IN CHARGE OF THE
SECRET-POLICE FILES

Utworzona w 2008 roku Europejska Sieć Instytucji Archiwalnych zajmujących się Aktami Tajnych Służb skupia siedem tego typu instytucji (z Bułgarii, Czech, Niemiec, Polski, Rumunii, Słowacji i Węgier) oraz

pięciu członków - obserwatorów. Członkowie sieci starają się m.in. uprościć procedury badania akt wytworzonych przez komunistyczne służby, a także prowadzą działalność edukacyjną, by problematyką rozliczeń z komunistyczną przeszłością zainteresować opinię publiczną.

Uczestnicy spotkania w Krakowie dyskutowali m.in. o nowych możliwościach związanych z wykorzystaniem baz danych dawnej bezpieki w pracach naukowych oraz uproszczeniu procedur wspomagających ściganie komunistycznych zbrodniarzy. Poznali także działalność IPN - jego misję oraz zadania, w tym - zmiany ustawy o Instytucie, a także jego nowe jednostki - Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa oraz Biuro Poszukiwań i Identyfikacji.

Uczestnicy spotkania obejrzeni wystawę przygotowaną przez Grzegorza Wołkę, pracownika Biura Badań Historycznych IPN, zatytułowaną „Za wszelką cenę” („By any means”). Ekspozycja przedstawia działalność służb bezpieczeństwa w krajach bloku wschodniego, koncentrując się na mechanizmach inwigilacji obywateli oraz ich wpływie na życie codzienne. Pokazany został także film Arkadiusza Gołębiowskiego pt. „Kwatera Ł”, opowiadający o tajnych pochówkach ofiar terroru komunistycznego na tzw. Łączce Cmentarza Wojskowego na warszawskich Powązkach.

Konferencja obradowała w hotelu Andel's w Krakowie. Obrady otworzył prezes IPN dr Jarosław Szarek. W spotkaniu wzięły też udział wiceprezes Instytutu dr Mateusz Szpytma.

W czasie konferencji jej uczestnicy zwiedzili synagogę i cmentarz żydowski w Łańcucie. Obejrzeni też Muzeum Polaków Ratujących Żydów im. Rodziny Ulmów w Markowej. O

działalności tej placówki opowiedział im dr Mateusz Szpytma, twórca muzeum.

Informatyka w służbie komunistycznych organów bezpieczeństwa

Na początku lat 70. ubiegłego wieku organy bezpieczeństwa państw bloku komunistycznego rozpoczęły wykorzystywanie technik informatycznych jako narzędzi służących inwigilacji obywateli. Systemy informatyczne szybko stały się ważnymi platformami gromadzącymi dane o „wrogach władzy ludowej”. Dodatkowo pod koniec lat 70. stworzono system Soud z centralą w Moskwie, w którym umieszczano dane o osobach podejrzanych lub faktycznie podejmujących działalność antykomunistyczną we wszystkich krajach bloku wschodniego.

Zachowały się niektóre takie systemy dokumentujące działalność operacyjną służb bezpieczeństwa. W Archiwum IPN w Warszawie przetrwało 655 taśm magnetycznych z różnymi bazami danych wywiadu i kontrwywiadu cywilnego oraz wojskowego. Przez lata „taśmy bezpieki” były niedostępne dla badaczy zarówno z powodów objęcia ich klauzulami tajności, jak i z racji trudności w ich odtworzeniu i zgraniu na nośnik cyfrowy.

Obecne spotkanie przedstawicieli instytucji zarządzających archiwami komunistycznych specsłużb było okazją, by podjąć dyskusję nad spuścizną informatyczną wytworzoną przez „bezpiekę” i możliwościami, jakie daje wykorzystanie tego typu baz danych w pracach naukowych czy ściganiu komunistycznych zbrodniarzy.

Uczestnicy dwudniowego spotkania w Krakowie rozmawiali m.in. o tym, czy podjęte zostały próby przeniesienia informatycznych baz danych z nośników analogowych na cyfrowe i jakie to przyniosło rezultaty. Dyskutowali również o tym, jakie są możliwości badawcze związane z odtworzeniem resortowych baz danych i – czy bazy danych komunistycznych organów bezpieczeństwa mogą być wykorzystane do działań lustracyjnych i ścigania zbrodni komunistycznych.